

Türkiye'nin Kalkınmasında Çelik İnşaatı

Yazan :

Prof. Fahrettin ARDAN

Yük. Müh.

Ekonomik yönden az gelişmiş memleketlerin kalkınma değerlerinin, ancak bu memleketlerin endüstrileşmeleri ile hal edilebileceği, bugün artık münakaşasız kabul edilen bir hakikat haline gelmiştir. Maalesef Türkiye'mizi de ekonomik yönden az gelişmiş memleketler arasında saymak zorundayız.

Az gelişmiş memleketlerde hayat standardını yükseltme bakımından önemli noktalardan biri, memleket ürünlerini, tarım ürünleri veya madenler gibi, gene memleket dahilinde işleyerek yarı mamül veya mamül hale getirmektir. Bu memleketlerdeki sür'atlı nüfus artımı muvacehesinde, mesken ve gıda problemlerini uzun vâdeli bir program dahilinde halletmek için başka bir çıkar yol yoktur. Mesele, sınırlı finansman imkânları muvacehesinde hangi endüstrilere öncelik tanınacağı meselesidir. Bugün Türkiye'de bu işi Devlet Planlama Dairesi üzerine almış bulunmaktadır.

İşe nereden başlanırsa başlansın, Türkiye'nin kalkınmasını sağlamak için çok sayıda ve çeşitli endüstri yapılarına ihtiyaç duyulacaktır. Kurulacak fabrika ve diğer tesisleri yalnız ithal yolu ile karşılamak, zaten kit olan döviz kaynaklarımıza ağır bir yük teşkil eder. Bundan dolayı da hem döviz tasarrufu ve hem de yeni bir iş sahası yaratılması bakımından, kurulacak fabrika ve tesisleri mümkün mertebe memleket dahilinde inşa ve imâl etmek şarttır. Bu programı gerçekleştirmek bakımından, yapı endüstrisine ve bunun bir kolu olarak da çelik inşaatına büyük ödevler düşmektedir.

Filhakika çelik inşaat, çeşitli adaptasyon imkânlarıyla endüstriyel maksatlar için en elverişli inşaat tarzıdır. Çelik inşaatın geniş imalat programını belirtmek maksadile sırasıyla hal yapılarını, atelye binalarını, uçak ve taşıt hangarlarını, sergi ve spor yapılarını, çelik karkas yapıları, havai hat direklerini, radyo kule ve direklerini, köprü inşaatını, çelik su yapılarını ve gemi inşaatını sayabiliriz. Bu saydıkları-

mızdan bir kısmı doğrudan doğruya çelik mühendislik yapılarına girmekle beraber, hiç de azımsanmayacak miktarlarda çelik kullanılmasına yol açan ve hepsinin de memleket dahilinde imâl ve inşası mümkün olan kalemlerdir.

Çelik inşaatın bir hususiyeti de, nisbeten az ve ucuz tezgâhlara ihtiyaç göstermesi ve bu tezgâhların çeşitli işler için kullanılabilmesidir.

Çelik inşaatın memleketimizde ne dereceye kadar yerleşmiş ve gelişmiş olduğunu söyleyebilmek, bu hususta elde istatistikler mevcut olmadığından biraz müşküldür. Buna mukabil çelik istihsaline ve sarfına ait istatistikler mevcut olduğundan, bu bilgiden giderek çelik inşaatın Türkiye'deki bugünkü durumu hakkında bir fikir edinmek kabil olur.

Bu gaye ile evvelâ dünyadaki ham çelik istihsaline ait bazı rakamlar verelim : 1961 senesinde takriben 360 milyon ton olan dünya çelik prodüksiyonunun 240 milyon tonu batı memleketlerinde, 110 milyon tonu Kızıl Çin dahil Doğu bloku memleketlerinde ve 10 milyon tonu da az gelişmiş memleketlerde istihsal edilmiştir. Aynı devrede Türkiye'nin çelik istihsali takriben 0.3 milyon tondur.

Dünya prodüksiyonunun 1965 senesinde 525 milyon tona varacağı hesaplanmaktadır. 1963 senesinde nihai kapasitesine ulaşan Karabük tesislerinin istihsali ise takriben 0,600 milyon ton çelik ve 0,65 milyon ton pik civarındadır.

Çelik istihsalindeki gelişme bakımından, Kızıl Çin zikredilmeye değer: filhakika 1950 senesinde 0,6 milyon ton olan bu memleketin çelik istihsali, 1961 de 28 milyon tona yükselmiştir.

Muhtelif memleketlerde nüfus başına senede kullanılan çelik miktarına gelince, 1957 senesi istatistiklerine göre başta 570 kg ile Amerika gelmektedir. Bir fikir edinilmesi için diğer bazı memleketlerin de

çelik sarfiyatını verelim: Batı Almanya 400 kg, Rusya 250 kg, Japonya 140 kg.

Türkiye'de nüfus başına düşen çelik istihlâki ise 1961 senesinde takriben 10 kg, Karabük tesislerinin nihai kapasitelerine eriştiği 1963 senesinde ise takriben 20 kg olacaktır. Bu rakamlar Karabük'ün istihsalî göz önünde tutularak hesaplanmıştır. İthal edilen çelikler dolayısıyla bu rakamlara bir ilâve yapmak gerekir. Fakat buna rağmen Türkiye'deki çelik istihlâkinin fevkalâde düşük olduğu ve hayat standardının yükselmesiyle bu istihlâkin sür'atle artacağı ortadadır. Bu bakımdan Ereğli'de temeli atılan ikinci çelik fabrikaları çok yerinde bir teşebbüstür. Ancak bununla paralel olarak çelik inşaat endüstrisinin gelişmesini de sağlamak lazımdır. Aksi takdirde Ereğli tesislerinin de işletmeye açılması ile artacak olan çelik istihsalini istihlâk edememe durumu ile karşılaşılabilir. Türkiye'de hâlen mevcut çelik inşaat atelyeleri, devlet sektörü ve hususî sektöre ait olmak üzere iki kategori halinde mütalâa edilebilir. Kurulmuş ve kurulmakta olan fabrika tesislerinin, iç ve dış hatlarınıza lüzum gösterdiği gemilerin, hat-tâ sulama tesislerinde kullanılan regülâtör kapaklarının v.s. büyük bir kısmının komple olarak ithal edil-

ve edilmekte olmaları, her iki sektöre ait çelik inşaat atelyelerinin tam randımanla çalışıp gelişmelerine engel olmaktadır. Bu sebepten devlet sektörüne ait oldukça geniş kapasiteli atelye ve tezgâhlar, yaptıkları mahdut işlere çok yüksek umumî masraflar yüklemek zorunda kalmakta, hususî sektöre ait tesisler ise, umumî masraflarını piyasasının kaldırabileceği hudutlar içinde tutabilmek maksadıyla, çelik inşaatın yanında buzdolabı, çamaşır makinesi v.s. gibi imalâta gitmek zorunda kalmakta ve bu sebepten asıl branşlarında lâıykı ve hile gelişmemektedirler. Bazı muhitlerde, yerli endüstrinin bahsettiğimiz bütün bu ihtiyaçları kalite ve kapasite bakımından karşılayabileceği hususunda şüpheler izhar edil-

mektedir. Kapasite bakımından bu düşünceye verilecek cevap, hâlen mevcut tesislerin tam randımanla çalışmaktan çok uzak bulunduklarıdır. Ayrıca iş hacmi arttığı takdirde, mevcut kapasiteyi arttırmak kolaylıkla kabildir. Kalite hususundaki şüpheye gelince, memleket içindeki tersanelerde inşa edilmiş bulunan gemilerle yerli atelyelerimizde inşa edilmiş olan çelik konstrüksiyonlar, bunun da yersiz olduğunu isbat eder. Ve en nihayet başlangıçta her işte bazı güçlüklerin ortaya çıkacağı ve ancak bu yolda sebat etmekle bunların yenileneceği de unutulmamalıdır.

Büyük fabrika tesislerinin dahi memleket dahilinde istenilen evsafa imal edilebileceklerini isbat eden misaller de ortadadır. Bu arada Karabük fabrikaları ile Türkiye Şeker Fabrikaları A. Ş. nin yaptırmış olduğu inşaatlar yeni ve tipik birer misâl olarak zikredilebilir. Filhakkı Karabük Demir - Çelik İşletmeleri kendi tevsî programlarını kendi inşaat atelyelerinde ve sırf Karabük mamulleri kullanmak suretiyle realize ettikleri gibi, Türkiye Şeker Fabrikaları A. Ş. de aldığı çok yerinde bir kararla, Ankara ve Kastamonu Şeker Fabrikalarının çelik konstrüksiyonlarını ve Adapazarı fabrikasının tevsî inşaatını memleket dahilinde imâl ettirmiştir.

Projeleri de Türk mühendisleri tarafından hazırlanmış olan bu inşaatlarda sırf Karabük mamulleri kullanılmış ve sıklet bakımından da daha evvel ithal edilmiş olan fabrika konstrüksiyonlarına nazaran ehemmiyetli bir tasarruf sağlanmıştı.

Türkiye'de çelik inşaat mevzuunda rastlanan zorluklardan biri de, hâlen Karabük'de çekilmekte olan profil çeşitlerinin çok sınırlı olmasıdır. Karabük'ün imalat programını genişletmesi, bu arada bilhassa geniş başlıklı putreller de çekmeye başlaması, çelik karkas inşaatın gelişmesi bakımından elzemdir. Kurulmasına başlanmış olan Ereğli tesislerinin mamullerinin yakın bir gelecekte piyasaya arzı da, bu sahada bir ferahlık doğuracak ve yeni imkânlar açacaktır. Bütün bu söylediklerimizden çıkan netice şudur :

Karayolları Bölge Müdürleri Toplantısından Bir Görünüş

Karayolları Bölge Müdürleri Toplantısı

Kuruluşundan bu yana her sene muntazaman yapılmakta olan Karayolları Bölge Müdürleri Toplantısı, bu yıl da 18-27 Mart tarihleri arasında Ankara'da yapılmıştır.

18 Mart 1963 Pazartesi günü Bayındırlık Bakanının bir konuşması ile açılan toplantıda, Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 tatbikat programı ile müteakip yıllara ait çalışmalara geçilmiş ve kararlara varılmıştır.

Toplantıya iştirak edenler :

1. Bölge Müdürü Rıdvan DEDEOĞLU
2. « « Hâmit ŞERBETÇİOĞLU
3. « « Hilmi NALBANTOĞLU
4. « « Özcan Saffettin SİLE
5. « « Necdet ÜLGER
6. « « Cahit YALGIN
7. « « Bahattin ECEVİT
8. « « Vahap COŞKUN
9. « « Mehmet KINAŞ
10. « « Ziya ÖNBAYRAK
11. « « İbrahim CÖNETTİM
12. « « İbrahim BULUTOĞLU
13. « « Orhan BÜYÜKALP

Maltepe Makine İkmal Grup Amiri Ali KAYABALI

İskenderun Makine İkmal Grup amiri Hasan Fehmi AKBOSTANCI

Memleketimizin kalkınma davası, hal, fabrika binası, köprü, hava hat direkleri, gemiler v.s. gibi çeşitli çelik konstrüksiyonlara lüzum göstermektedir. Bu konstrüksiyonların büyük bir kısmının memleket dahilinde imali kolaylıkla mümkündür. Bu işler için ihtiyaç duyulan profillerin memleket dahilinde

temini mümkün olmayan hallerde dahi, malzemeyi işlenmemiş olarak ithal ile imalatın memleket dahilinde yapılması lazımdır. Bu suretle çok az bir tesis masrafı ile, ehemmiyetli bir döviz tasarrufu sağlandıktan başka, memlekette yeni ve geniş bir iş sahası da açılmış olacaktır.